

ses oloroses, o encenser; d'on, com vaig demostrar en el DCEC/DECH, el cast. *pebete* [1575] i port. *pivete* [1715]; de l'encenser el mot passà a designar el mateix perfum que es crema, significat que ja trobem en el cat. *pevet* en JRoig (*Spill*, 4994, 8340), i en la forma *pabuet* en un text barceloní de 1440, i un altre del segle xv; aquest canvi de significat obligà llavors a formar el derivat cast. *pebetero* [S. XVII], port. *piviteiro* [3.^r quart S. XVII], cat. *peveter* per designar el suport. Per als detalls veg. l'article PEBETE del DECH (IV, 445-48). Abans també s'havia dit simplement *peus*: «perfumador de lautó morisc fet a manera de torre amb son sembori e vuyt *peus*», inv. del rei Martí (c. 1414: cita de Careta, s. v. *pebeter*).

Peçol 'cap d'un ordit, massa curt per poder ser teixit' [1298, ross. veg. *gratusa*; RLR v, 96], del ll. vg. *PECCIOLUS 'peu', assimilació de *PEDICIOLUS per PEDICELLUS («*pecciolus*: ποδάριον --», CGL II, 144.1; *peciolus* en diversos autors tardans, des d'Afrani); veg. M-Lübke, *Rhein. Museum* LXXII, 154; Walde, *Idg. Fgn.* xxxix, 84; la grafia *petiolus* és erònia, i la ç sorda de les formes hispàniques prova que es pronunciava amb -cc- geminada en llatí, car es tracta del mateix mot que el cast. *pezuelo* [1599], var. sufixal *peçon* ant. [mj. S. xv; avui escrit *pezón*].

En català ha estat sobretot terme tèxtil, molt freqüent des del S. xiv: «de *peçols* ni de borra ---», text gremial de 1387 (*CoDoACA* VIII, 263.6); «la trama o ordit ---, lo lloc de teixir lo cenrell (probt. lleg. *cerrell*) o *peçols*: lícia, -orum; ordidor ---», OPou, 312; pot ser també el mateix, si bé potser contaminat amb PEÇA (cèlt. *PETRIA), en «6 tovalloles noves d'estopa, totes en un *peçol* d'estopa», Bna. 1437 (*BABL* xi, 158), i el seu paral·lel arag.: «un par de tovallas de lino, sequiadas, en un *peçuelo*», repetit, en un inv. de 1374 (*BRAE* II, 343). L'article *peçol* de l'*AlcM* cap també aquí, ben mirat, tot sencer, amb lleu rectificació d'alguna de les seves accs., cf. Pons, *BDC* IV, 132 i afegint-hi la variant alt-lldg. *peçóls* 'caps d'ordit ---' a l'Alt Arieja («vom letzten Wegen im Aufscheren verbliebene Kettenende», *Fahrholz, W. u. W. Ariege*, 130).

Sens dubte té raó F. Krüger en identificar-lo (*Die Hochpyr. VKR* VIII, 60) amb *peçol* 'trava' —ço que acaba de demostrar semànticament que tot prové d'un derivat de PES, PEDIS—, que ell testifica en diversos llocs dels Pirineus etc.; particularment viu i conegut a l'Alt Pallars: Cardós i V. Ferrera *peçól* 'trava amb què lliguen les cames d'un cap de bestiar', esp. per fer estar quiet un anyell, o altre oví, fermant-lo quan el tonen (Tor, Tavascan, Estaon, 1932-4). Com a cosa menuda, sovint aplegada en petits feixos, s'explica, partint d'aquí, la locució mall. que, amb el valor de 'a cada moment', hom sol grafiar malament amb *a*: «una distracció --- que tots en feim cent per un *passol*» (*AMAlcover, BDLC* VIII, 129; això devia entendre també Fontserè, que havia de sentir-ho sovint a la seva muller mall., quan, sense definir-lo, afegeix *passol* al marge del seu *DOrt.*). *Peciól* 'cua d'una fulla' no n'és més que un seu duplicat cultista; *peciolar*; *peccio-*

lat; *peciòlul*; *peciòlulat*.

DERIV.: *Peçolar* 'travar' (uns animals en la forma explicada, *peçolá-ls* evitant així que fugin: Farrera, Areu, Cardós, 1933-34).

Amb un nou canvi de sufix, en -ONE en lloc de -OLU, en resultà el cast. *pezón* 'capoll de la fruita' > 'mugró de mamella' etc., que amb -ç- sorda (fonema que entre vocals en castellà ant. i lleonès Sud només pot correspondre a -cç- geminada, tots els altres tipus homòlegs -cç-, -c^h-, -tç- etc. donant -z- sonora en cast. medieval), ja trobem d'hora *peçón* des del S. xv: «*peçoçillo*: peça de un broche», inv. toledà princ. S. xv, «*peçón de teta*: papilla; *peçón de fruta*: pediculus», Nebr.; i avui pron. amb sorda a la S^a de Gata i NO. de Cáceres.

Aquesta paraula va existir també, en diverses variants fonètiques, en mossàrab, *poçón* id., *RMA*. i *PALC.* (e-ó > o-ó assim. mossàrab típica), i val. *peçó* sens dubte mossarabisme: -ç- catalanització de č mossàrab val., o bé aquest coincidí més amb el cat. en aquest detall; car ha estat sempre estrany a tots els altres parlars catalans: OPou dóna els sinònims «lo *peçó* o capoll de la fruita» (*TbPu.*, 60), segons el seu hàbit de posar junts el mot usual a Val., on vivia, amb el de Girona, la seva terra; avui molt viu en val.: *peçó* 'peciól, cua de les fruites', un *peçó de cirera*; collir una pera del *peçó* EnrValor, no tallar el *peçó* d'un fruit, taronja etc.; «les taronges de terra, caigudes, es coneixen perquè no tenen *peçó*: no exportables, perquè són menys resistents», J. G. M., c. 1950: «Els fills de Montaverner, / tot ho volien saber: / d'hasta un corbo de bacoeres / quans *peçóns* podia haver», MGadea (*T. del Xè* I, 68).

Amb el subst. *peçó* va el verb *empessonar-se* 'topar un carruatge amb un altre': «una munió de carruatges --- s'avansan, corrent frec a frec com si se *empessonessin*; s'atrapan ---», Em. Vilanova (*O. C.* II, 44); JAmades, *Vocab. de Transports*, *BDC* xxii. La derivació de *peçó* és òbvia des del punt de vista morfològic, i és justificada en l'aspecte semàntic, si pensem en les boixes i topalls de les rodes que xoquen; però potser no resultà de gaire més que una interpretació secundària: l'etimologia primària pogué consistir en un derivat del ll. IMPACTIO, -ONIS 'acció de topar' (derivat de *impingere*, -pactus) documentat en llatí cristià (St-Jeroni, cf. *IMPACTIARE, *REW*, 4290).

Altrament, amb aquests significats, també existí en els parlars mossàrabs la variant sufixal en -OLU, transmesa pels moriscos expulsats als africans, que hi han arabitza la *p-* i format un *nomen unitatis* en -at, *bez-zála* al Marroc i Algèria 'mugró', 'mamella' (Simonet, *Glos.*, s. v.); en altres parlars nostres mossàrabs el mot es presenta amb la č mossàrab més general, d'on *pitxol* (*?) en el mateix sentit que el pall. *peçol* (supra): d'on el derivat *ampitxolà* tort. «l'acte que fan els caçadors d'ajuntar les potes dels conills per penjar-los», *BDC* III, 83 [amb un *peçol!*], cf. *pitxola* vocab. dels pastors (*BDC* XIX, 191) i de la navegació (*BDC* XII, 57), *pitxolí* i *pitxó* en el de la Casa (*BDC* XX, 74, 232); *pitjola* tort. i maestr. (*AlcM*) mala gra-